№ 167 ՈՒՐԲԱԹ ՕԳՈՍՏՈՍԻ 2 **1902** ՈՒՐԲԱԹ ՕԳՈՍՏՈՍԻ 2 № 167

ԵՐԵՍՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբ. Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція «Мшакъ». Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».

Տելեֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի եւ տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.

Տելեֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Տարվայ բերքը.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Պեստիգօրսկից. Նամակ Սուրամից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մուշի կեանքից. Նամակ Թիւրքիայից. Նամակ Պարսկաստանից. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. —ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Մամուլի միջազգային կօնգրէսը։

ՏԱՐՎԱՅ ԲԵՐՔԸ

—

Տարվայ բերքը ընդհանրապէս աջող է: Տափարակ տեղերում վաղուց արդէն հընձել են հացաբոյսերը. այժմ հունձը վերջանում է այն սարահարթերում, որոնք ցածրադիր են և ստանում են բաւական ջերմութիւն: Հունձը դեռ չէ սկսված բարձրադիր լեռնային տեղերում, ուր հացաբոյսերի մեծամասնութիւնը գարնանացան է:

Մի քանի տեղերում ցանքսերը փչացվեցին կարկուտից և ցրտից, ինչպէս, օրինակ, Արդահանի գաւառում. մի քանի տեղերում նրանք ճմլվեցին երաշտից, բայց այդպիսի տեղերի թիւը քիչ է և ընդհանուր առմամբ բերքը Անդրկովկասում աջող.է:

Մարգագետինները և արօտատեղերը շատ տեղերում փչացվեցին երաշտից, որը տեղի ունեցաւ խոտի աճման ժամանակ և կանգնեցրեց բուսականութեան զարգացումը: Բայց և այնպէս խոտի բերքը միջակից ստոր չէ, իսկ որոշ տեղերում բոլորովին գոհացուցիչ է:

Համեմատաբար աւելի փչացվեցին բանջարանոցները և այգիները, որոնց մի նշանաւոր մասը ենթարկվեց գարնան ցրտերին: Շատ տեղերում գարնան առաջին բողբոջները և մատաղ տերեւները բոլորովին փչացան ու թափվեցին և ապա փոխարինվեցին նոր ծիլերով և ճիւղերով: Այդ պատճառով այգեգործութեան և բանջարաբուծութեան արդիւնքները այս տարի ուշ սկսեցին զարգանալ և վաճառահանվել:

Մի ամիս առաջ մեծ երկիւղ էր առաջ եկել մեր գիւղական ազգաբնակութեան շրջաններում տարվայ բերքի վերաբերութեամբ, որովհետև անձրեւները պակասել էին և երաշտը շատ տեղերում նկատելի կերպով թուլացրել էր բուսականութեան աճումը: Բայց ժամանակին եկան անձրեւներ շատ ընդարձակ տարածութեան վրա և բարեփոխեցին բուսականութեան վիճակը:

Մեր գիւղացին պէտք է աշխատէ օգտվել ներկայ նպաստաւոր հանգամանքներից կազդուրելու իր քայքայված դրութիւնը և նախապահպանողական միջոցներ ձեռք առնելու ապագայ անաջողութիւնների առաջ: Այն տեղերում, ուր գիւղացիները նուազեցրել էին իրանց ցանքսերը զանազան դժբաղդութիւնների պատճառով, ինչպէս, օրինակ, Ախալքալաքի և Սղնախի գաւառները, այժմ պէտք է սկսեն նախօրոք հողը հերկել—պատրաստել և մեծ ցանքսեր անել նրանց վրա:

Շատ ցանկալի է, որ գիւղական ազգաբնակութիւնը, օգտվելով բերքից, հոգ տանէ իր մանուկների կրթութեան, ընթերցասիրութեան տարածման և ուրիշ մտաւոր ու բարոյական պէտքերի գոհացման մասին: Եւ այդ բանում պէտք է նրան օգնէ մեր գաւառական ինտելիգենցիան:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՊԵՍՏԻԳՕՐՍԿԻՑ

—

Յուլիսի 20-ին

Մի քանի օր է, ինչ նկարիչ Ա. Ֆէթվաճեանը բաց է արել այստեղի քաղաքային դպրոցի դահլիճում իր նկարների ցուցահանդէսը:

Երէկ մենք ներկայ գտնվեցանք ցուցահանդէսին եւ միանգամայն զարմացած մնացինք, տեսնելով այդ տաղանդաւոր նկարչի վրձինի նկարները: Ա. Ֆէթվաճեանը հայ հասարակութեան շատ քիչ է ծանօթ, գուցէ նրա համար, որ իր գործունէութեան մեծագոյն մասը Եւրոպումն է անցկացրել եւ միայն վերջին 5—6 տարին հաստատվել է Պետերբուրգ եւ շատ քիչ միջոց է ունեցած իր վրձինի արտադրութիւնները ցոյց տալու հայ հասարակութեան:

Այժմ հանքային ջրերում հաւաքված հայ հասարակութեան յարմար միջոց է տեսնելու եւ ծանօթանալու պ. Ֆէթվաճեանի գործերին:

Ցուցահանդէսում դրված են 50 նկարներ՝ զանազան նկարչական ճիւղի վերաբերութեամբ. այդ գեղեցիկ հաւաքածուն պարզ ցոյց է տալիս պ. Ֆէթվաճեանի վրձինի հարուստ բազմակողմանիութիւնը: Դուք կը պատահէք այդտեղ եւ ծովանկարներ, եւ բնութեան հրաշալի տեսարաններ, եւ լեռներ, եւ անտառներ, եւ կեանքի զանազան տեսարաններ, եւ պատկերներ:

Դահլիճ մտնում էք թէ չէ՝ ձեր ուշադրութիւնն է գրաւում մի ահագին պատկեր, որ 2000 րուբլի է գնահատված. դա է «Մահամեդ I-ի դամբարանը Բրուսայում»: Դամբարանի առաջ չոքած մոլլան մազաղաթեայ ղուրանն է կարդում՝ փոքրիկ գրակալը առաջը դրված: Պատկերը միանգամայն ձեր ուշադրութիւնը գրաւում է եւ դուք չէք ուզում բաժանվել չնորհալի գործից:

Միւս գործերից աչքի է ընկնում «Պաւլէշայի մտորմունքները». դա ծաղիկների մէջ պառկած մի մերկ կին է, որի շուրջը հաւաքվել են բազմաթիւ եւ բազմագոյն թիթեռնիկներ. դա գոյների մի կատարեալ հանդիսարան է, որը ձեզ վերին աստիճանի սիրուն տրամադրութիւն է ներշնչում: Առհասարակ պ. Ֆէթվաճեանի վրձինը նոյն իսկ տխուր տեսարանների արտայայտութեան մէջ ուրախ ժանրի արտայայտութիւն է կրում:

Պ. Ֆէթվաճեանը ուրախ եւ առողջ մոտիվի բանաստեղծ—երգիչ է եւ վարակիչ տրամադրութեան կնիք է կրում նրա վրձինը: Այստեղ աւելորդ չենք համարում առաջ բերել նրա պատկերներից մի քանիսի անունները.

1) Վրացուհի. 2) Վենետիկ. 3) Կ. Պօլսի գնչուհին. 4) Ծովանկար. 5) Հայուհի. 6) Շէյխի աղօթքը. 7) Արարատ սարը եւ Օշականը. 8) Կ. Պօլսի փոքձը. 8) Տերութիւն. 10) Լեզգինկա. 11) Թիւրքական պօստ. 12) Վենետիկուհին ածում է մանդօլինի վրա:

Պէտք է յուսալ, որ ջրերը հաւաքված հայ հասարակութիւնը ամեն կերպ կը խրախուսէ եւ կաջակցէ մեր չնորհալի նկարչին, որը այնքան ոյժ եւ կարողութիւն է ցոյց տալիս իր վրձինի մէջ:

Ե. Գենջեան

ՆԱՄԱԿ ՍՈՒՐԱՄԻՑ

—

Յուլիսի 25-ին

Առաջ Սուրամը, բացի զինուորների եւ ինկէրների բանակներում կազմված զբօսանքներից՝ մէկ զբօսավայր ունէր «Եղբ. Լօտոյեանների Պարկ» անունով, որտեղ շաբաթը երեք անգամ եւ տօն օրերին երեկոյթներ էին սարքվում, երբ նուագում էր զինուորական երաժշտական խումբը: Այդ «Պարկը» ունի մի բեմ, ուր տեղի էր ունենում ամբողջ ամառվայ ընթացքում ոչ աւել քան 10 ներկայացում: Իսկ այս տարի այդ «Պարկի» մրցակից գտնվեց.—բաց են արել մէկ ուրիշ զբօսավայր «Սան-Րիվալ» անունով, որտեղ լաւ բուֆէտի հետ կան եւ կահաւորված սենեակներ հիւրերի համար: Սրա բեմը բաւական յարմարութիւններ ունի, միայն դահլիճը փոքր է: Մրցողներ ամեն օր երեկոյթներ են սարքում, նոյն իսկ զինուորական երաժշտական խմբի հետ նոր զբօսավայրում նուագում է եւ սեփական երաժշտութիւնը:

Այս ամառվայ սկզբում այնքան քիչ եկողներ կային այստեղ, որ նոյն իսկ մէկ երկու դերասան, տեսնելով, որ աջողութիւն չեն ունենալու եւ զուր ժամանակ են կորցնելու՝ խոհեմութիւն համարեցին գնալ ուրիշ տեղ. սակայն յետոյ այնքան ժողովուրդ եկաւ (թէեւ չը կարողացաւ հաւասարվել անցեալ տարիների եկողների թւին), որ ներկայացումներ սկսվեցին եւ համարեա ամեն օր այս կամ այն բեմի վրա ներկայացում է լինում: Այստեղ են վրաց դրամատիքական խմբի անդամներից շատերը, որոնց մէջ է եւ նշանաւոր տրագիկ Ալեքսէեվ-Մեսխիեվ: Սուրամը չէ յիշում այսպիսի յաճախակի ներկայացումներ:

Ուշադրութեան արժանի է այն կօնցերտը, որ տուեց յուլիսի 22-ին երիտասարդ ջութակահար Դաւթեան, որ աւարտել է Բրիւսէլի կօնսերվատորիան իբրեւ առաջին ուսանող: Իր արուեստին քաջ հմուտ երիտասարդը վարձատրվեց բուռն ծափահարութիւններով եւ բազմաթիւ bis-երից յետոյ ստիպված եղաւ ծրագրից դուրս մի քանի գեղեցիկ կտորներ նուագել:

Պ. Դաւթեան տրապիզոնցի է եւ դեռ շատ երիտասարդ՝ 23 տարեկան եւ, ինչպէս շատ փորձված երաժշտասէրներ էլ նկատեցին՝ նրա ապագան յուսատու է: Պարոնը մտադիր է անցնել Բօրժօմ եւ Աբասթուման կօնցէրտներ տալու, իսկ սեպտեմբերին՝ Թիֆլիսում լինել:

Այս կօնցերտին մասնակցում էր նաեւ մէկ երիտասարդ՝ Ծանթիմիրեան, որը նուագում էր մանդօլինի վրա: Պարոնը սիրող է եւ սեփական աշխատութեամբ այնքան լաւ է սովորել, որ հանդիսականները վարձատրեցին նրան ծափահարութիւններով եւ bis-երով:

Երէկ երեկոյեան ժամը 6-ից «Սան-Րիվալ»-ում գաւառապետի օգնականի նախաձեռնութեամբ կազմակերպված էր յօգուտ Ցխինվալի հրկիզեալների զբօսանք եւ ներկայացում: Այգին զարդարված էր դրօշակներով, կանաչներով ու

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԱՄՈՒԼԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿՈՆԳՐԷՍԸ
(Նամակ Շվէյցարիայից)

—

Երէկ բացվեց Շվէյցարիայի մայրաքաղաքում մամուլի 8-րդ համաշխարհային կօնգրէսը:

Մօտ 250 պատգամաւորներ եկած են Եւրոպայի, այլ եւ երկրագնդի զանազան ծայրերից: Ամերիկան եւ Ճապօնիան ունեն մի-մի պատգամաւորներ, Շվէդիան—9, Նօրվէգիան—2, Դանիան—5, Հօլանդիան—5, Բէլգիան—10, Պօրտուգալիան—6, Ունգարիան—25, Իտալիան—42, Աւստրիան—29, Անգլիան—6, Գերմանիան—30, Ֆրանսիան—80, Ռուսաստանը—1: Ներկայ են երկու հայեր:

Բերնի կառավարութիւնը եւ մունիցիպալիտետը ուզեցել են կարծէք հիացնել ժողովականներին, ամեն տեսակ դիւրութիւններ մատակարարելով նրանց: Ջրի կօնցերտներ, ճաշեր, զուտ ազգային պարահանդէսներ, ապա եւ զբօսանքներ քաղաքից դուրս, Շվէյցարիայի նկարագեղ վայրերում...

Շվէյցարացին, հպարտ իր լեռներով ու հովիտներով, իր քաղաքական—սօցիալական կազմակերպութեամբ՝ սիրում է ցոյց տալ նրանց տարրերին: Այդ ձգտումն էր երեւում եւ բացման, ընդունելութեան ճառերի մէջ: Թէ Բերնի քաղաքագլուխը, թէ կարգադիր յանձնաժողովի նախագահը եւ թէ հանրապետութեան փոխ-նախագահ Դոյխեր իրանց ճառերի մէջ սրտագին ողջունելով համաշխարհային մամուլի ներկայացուցիչներին՝ չէին մոռանում ներբող կարդալ եւ իրանց փոքրիկ հայրենիքին: Եւ պիտի տեսնէիք, թէ որպիսի յուզմունքով ու հպարտութեամբ էին անում նրանք այդ ներբողները: Ուզում էին հասկացնել, թէ Շվէյցարիան ամենափոքրիկն է քաղաքակիրթ երկիրների մէջ, բայց եւ ա մ ե ն ա մ ե ծ ը... Իրաւացի հպարտութիւն—մտածում էին անշուշտ օտար ներկայացուցիչները՝ սեփական արժանիքների այդ գովքը լսելիս...

Նախորդ երեկոյեան թէթեւ, մտերմական ընթրիք էր Kornhauskeller-ի մէջ: Ահագին դահլիճը լեցուն էր. պատգամաւորներից համարեա իւրաքանչիւրը բերել է իր հետ իր ամուսնուն: Խումբ-խումբ դահլիճի մէջ դասաւորված էին այլ եւ այլ ազգերի ներկայացուցիչները: Ֆրանսիացիք՝ հաւատարիմ իրանց տեմպերամենտին՝ ամենից աւելի էին աղմուկ հանում, չարունակ քրքջալով ու սրախօսելով: Ունգարացիք աչքի էին ընկնում իրանց բարձր հասակով եւ մօնգօլական գանգերով:

Երեսունի չափ օրիորդներ, շվէյցարական տարազով բեմի վրա շարված՝ երգում էին ազգային հիմներ: Երգեցողութիւնը եւ ամբողջ տեսարանը շատ բան էին ասում ձեր մտքին ու զգացմունքին: Երգերի մերթ զուռ, ռազմական, մերթ մեղօդիկ հնչիւնների մէջ նոյն գովքն էր՝ ուղղված Շվէյցարիայի ազատութեան, նրա սառցապատ գագաթներին, նրա լճերին ու հանդերին:

Հաճելի էր տեսնել այդ ծանրաշարժ, փոքր ինչ տգեղ շվէյցարուհիներին, որոնք իրանց անշուք արտաքինի տակ մի առանձնայատուկ հրապոյր ունէին: Նահապետական, իդիլլիկ մի հայրենիքի զաւակներ են դրանք, որը Եւրոպայի սրտում նստած՝ իւրացրել է քաղաքակրթութեան բոլոր բարիքները, բայց տակաւին խորթ է մնացել եւրոպական bon ton-ին, «կրթված», «մշակված» ձեւերին: Շվէյցարական մայրաքաղաքի բնակիչները իրանց արտաքինով շատ են յիշեցնում աւանդական արջին, որի ջերմ յարգողներն են նրանք եւ որին կը հանդիպէք այստեղ ամեն մի քայլափոխում:

Երգեցողութեան տպաւորութիւնը խոր էր. դահլիճը ամեն անգամ թնդում էր միահամուռ ծափահարութիւններից, ուր իրար էին խառնվում ֆրանսիացու vive!-ը, գերմանացու hoch!-ը եւ ունգարացու eljen! ը:

—

Պաշտօնական, հանդիսաւոր բացումը տեղի ունեցաւ նորակառոյց Palais fédéral-ի մէջ: Շվէյցարական պարլամենտն է դա, որի օծումը սրանից մի քանի ամիս առաջ համազգային տօնախմբութեան կերպարանք էր առել: Մի հողակապ չենք է, որ համարձակ կարող է մրցել մեծ երկիրների պարլամենտական շէնքերի հետ: Աարի բարձր ափին վեհապանծ թառած՝ նա իշխում է ամբողջ քաղաքի եւ շրջակայքի վրա: Շվէյցարացիք ամեն ջանք գործ են դրել ըստ կարելւոյն հրապուրիչ դարձնելու ազգային այդ գերագոյն սրբութիւնը:

Ժամը 9-ին առաւօտեան բոլոր երկրների ներկայացուցիչները գումարված էին պարլամենտի ամենամեծ դահլիճում, ուր հանրապետութեան փոխ-նախագահը ողջունեց նրանց: Կօնգրէսի նախագահ Ջինգեր իր պաշտօնակիցների անունից ողջոյն ուղղեց Շվէյցարիային եւ ամբողջ դահլիճը ոտքի կանգնեց ի նշան յարգանքի:

Բազմաթիւ հասարակութիւն բռնել էր գալերէաները: Պատգամաւորների շարքում երեւում էին տասնեակ կին-գրողներ՝ այլ եւ այլ ազգութիւններին պատկանող: Այստեղ է տիկին Սէվերին, «Ֆրօնդի», եւ պայիցեան ուրիշ նշանաւոր թերթերի տաղանդաւոր աշխատակիցը: Տիկնոջ մազերը ճերմակել են արդէն, բայց ճերմակութիւնը տարաժամ է: Մի զոյգ խոշոր ու սիրուն աչքերը անսովոր գրաւչութիւն են հաղորդում նրա նայուածքին: Նրան շարունակ շրջապատում են: Եւրոպայի մէջ հռչակված է նա, եւ շատերն են ուզում տեսնել նրան: Նա անընդհատ խօսում է, կամ լաւ է ասել՝ դեկլամացիա է անում: Միշտ աշխոյժ, ժպտուն, միշտ արձագանքով ամեն մի արդար բողոքի:

թղթէ լապտերներով եւ զանազան տեղեր շինած քիօսկների մէջ օրիորդները վաճառում էին կօնֆէտուրներ եւ մրգեր։ Ներկայացմանը մասնակցում էր եւ Ալեքսէեւ-Մեսխիեւ, որ կարդաց Գօգօլի «Խելագարի յիշատակարանից»։ Բազմութիւնը շատ շատ էր. հաւաքվել էին Միխայլօվօյից եւ մօտակայ գիւղերից. զուտ արդիւնքը, ինչպէս լսում ենք, մօտաւորապէս 700 րուբլի է։ Բացի սրանից, նոյն հրկիզեալների օգտին բացված էր ստորագրութիւն.

Շ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Մեզ հաղորդում են, որ Վեհափառ Կաթուղիկոսը Հաղարծին վանքից վերադարձել է Դիլիջան եւ այնտեղից ուղեւորվել է դէպի Էջմիածին։

—

Մեզ հաղորդում են, որ Երեւանի թեմական դպրոցի համար տեսչացու հրաւիրված Տիրայր վարդապետը չէ կարողացել համաձայնութեան գալ Նշանակովի հոգաբարձութեան հետ դպրոցի մի քանի գործերի վերաբերութեամբ եւ հրաժարական է տուել։

—

Երկրագործութեան եւ պետական կալուածների մինիստրութեան երկրագործական դէպարտամէնտի կառավարիչ իշխան Մասալսկի օգոստոսի 10-ին կը հասնէ Թիֆլիս։ Իշխան Մասալսկի ուղարկված է Անդրկովկաս ծանօթանալու եւ ուսումնասիրելու թանգագին բոյսերի եւ առանձնապէս թէյի մշակման գործը մեր երկրում։

—

Թիֆլիսի բօտանիքական այգին հրատարակել է արդէն այն պտղատու եւ դէկորատիվ ծառերի ու թուփերի ցուցակը, որոնք պէտք է վաճառվեն այդ այգում ներկայ 1902 թւականի աշնանը եւ հետեւեալ 1903 թւականի գարնանը։ Ցուցակը ցանկացողներին ուղարկվում է ձրիաբար։

—

Պետական դիւանատունը մօտ օրերումս լոյս ընծայեց «Մուրհակների կանօնադրութիւնը»։ Այդ հրատարակութեան ինքնուրոյնութիւնը, «С. П. Вѣд.» լրագրի ասելով, կայանում է նրանում, որ իւրաքանչիւր յօդուածից յետոյ զետեղված են «դատողութիւններ», որոնց վրա հիմնված է յօդուածը։ Ծանօթանալն այդ «դատողութիւնների» հետ, որոնք ղեկավարել են օրէնսդիրներին կանօնադրութիւնը մշակելու ժամանակ, կարող է նպաստել նոր օրէնքի իսկական միտքը հասկանալուն եւ հեշտացնել նրա գործադրութիւնը գործնական կեանքում։

—

Մի առանձին մասնաժողով ներքին գործերի մինիստրութեան մէջ զբաղված է այժմ մինիստրութեան տեղական հիմնարկութիւններին լայն իրաւունքներ եւ լիազօրութիւններ տալու հարցով այնպիսի խնդիրներում, որոնք վերաբերում են տեղական կարիքներին։ Մտադրութիւն կայ ներքին գործերի տեղական հիմնարկութիւնների իրաւունքները ընդլայնել մինչ այն աստիճան, որ նրանք շատ հարցեր կարողանան վճռել տեղնուտեղը առանց դիմելու մինիստրութեան կենտրօնական հաստատութիւններին։

—

Դեռ անցեալ տարի երկրագործութեան մինիստրութիւնը Սեւ ծովի ափերում գտնվող արքունի կալուածներից 75 դեսեատին հող էր բաժանել մանր մասերի, իւրաքանչիւրը կէս դեսեատինից սկսած մինչեւ 3 դեսեատին, որպէս զի այդ հողաբաժինները տայ ցանկացողներին թանգագին բոյսերի մշակութեան համար։ Ցայտարարութիւններ եւ խնդիրներ այդ հողաբաժինները ստանալու համար սկսեցին տեղալ մինիստրութեան մէջ պետութեան ամեն կողմերից եւ գլխաւորապէս Պետերբուրգից ու Անդրկովկասից։ Միայն Թիֆլիսից այդպիսի խնդիրներ ուղարկված էին մօտ 300 հատ։ Այժմ մինիստրութիւնն արդէն բաժանել է այդ հողաբաժինները ցանկացողների մէջ։ Թիֆլիսի երեք հարիւր խնդրատուներից, որոնք աչք ունէին հողաբաժինների վրա, այստեղ ստացված տեղեկութիւններով, միայն չորս հոգի են ստացել հողաբաժիններ, բոլոր մնացածների խնդիրները մերժված են մինիստրութեան կողմից։ Հողաբաժիններ ստացել են Թիֆլիսի խնդրատուներից գեներալ-լէյտենանտ Րէյտէր, Թիֆլիսի բօտանիքական այգու կառավարիչ Ռօլլօվ, Թիֆլիսի պօստ-հեռագրական շրջանի գլխաւոր Լինդէն եւ բժիշկ Գաղօմսկի։

—

Ֆինանսների մինիստրութիւնը, համաձայնութեան գալով կովկասեան բարձր իշխանութեան հետ, որոշեց կովկասեան առեւտրական ուսումնարանների շրջանային տեսչի բնակութեան տեղը նշանակել Թիֆլիս քաղաքը։ Ինչպէս յայտնի է, Անդրկովկասում այժմ երեք առեւտրական ուսումնարաններ կան, որոնցից մէկը Թիֆլիսում, երկրորդը—Ալէքսանդրօպօլում, իսկ երրորդը—Բագւում։ Առեւտրական ուսումնարանների շրջանային տեսուչ, ինչպէս արդէն հաղորդել էինք, նշանակված է Թիֆլիսի առեւտրական ուսումնարանի նախկին դիրեկտոր Ֆ ի շ ե ր։

—

ՂՈՒԲԱՑԻՑ մեզ գրում են. «Յուլիսի 21-ին կլուբի դահլիճում հայ օրիորդների մի խումբ ռուս սիրողների հետ տուեց երկրորդ ներկայացումը։ Խաղացին՝ Իվանովի «Веселый мѣсяцъ май» պիէսը եւ Շչէգլօվի «Докторъ принимаетъ» պիէսը։ Մուտք եղաւ 160 ր., որը յատկացրին յօգուտ տեղային հիւանդանոցի»։

—

Շիրակի գաւառի ԱՐԱԶ գիւղից մեզ գրում են. «Յուլիս ամսի 24-ին Արազ գիւղացի յայտնի հարուստ եւ նշանաւոր վաչխառու Էլբակ Յարութիւնեանցին սպանված գտան նոյն գիւղի մի մարագի մէջ. նրան թոկով խեղդել եւ խանչալով 11 վէրք հասցնելով, ականջները եւ քիթը կտրել էին։ Չարագործները անյայտ են։ Այդ դէպքի առիթով Շիրակի գաւառապետ պ. Ջէգգինիձէն եռանդուն միջոցներ է ձեռք առել չարագործներին գտնելու»։

—

ԱԲԱՍԹՈՒՄԱՆԻՑ մեզ գրում են. «Երկուշաբթի, յուլիսի 29-ին, Աբասթումանի բօտանիքայում տեղի ունեցաւ խմբապետ պ. Տէր-Կարապետեանի քառաձայն երկսեռ խմբի համերգը։ Համերգը բաւական լաւ տպաւորութիւն թողեց։ Համերգը բաղկացած էր մօտ 20 երգերից։ Դժբախտաբար, այդ օրը թէ եղանակի վատութեան եւ թէ մանաւանդ յայտնի բժիշկ Ա. Ա. Ռեմերտի թաղման օրը լինելով, շատ ժողովուրդ չէր գնացել, ուստի մուտքը եղաւ շատ սակաւ եւ հազիւ ծախսին բաւականացաւ»։

—

ԱՐԳԻՆԱՅԻՑ մեզ գրում են. «Շիրակում հացի քաղը աւարտեցին եւ սկսել են կալսել։ Պէտք է ասած, որ այս տարի շատ առատութիւն է եւ շատ լաւ ցորեն եւ գարի կայ Շիրակում. շատ ժամանակ է, որ շիրակեցիք այսպիսի առատութիւն չէին տեսել. միայն յարդի մի փոքր պակասութիւն կը լինի։ Առհասարակ շիրակեցիք շատ գոհ են այս տարվայ ցանքից»։

—

ԳԵՏԱՇԷՆ գիւղից (Գանձակի գաւառ) մեզ գրում են. «Մեր գիւղի արտերը այս տարի շատ լաւ բերք ունեցան։ Ժողովուրդը այս տարի կարող է ապահով անցկացնել իր կեանքը, առանց փոխառութեան դիմելու։ Ժողովրդի այդ նպաստաւոր պայմանները աչքի առաջ ունենալով, յուլիսի 28-ին Գանձակից Գետաշէն գիւղը ժամանեց Անանիա եպիսկոպոսը մի քանի հարցերին վերջնական լուծում տալու համար։ Գիւղի եկեղեցու հիւսիսային պատը հողի մէջ թաղված լինելու պատճառով խիստ խոնաւութիւն է առաջ բերում, մինչեւ անգամ ջուրը կաթիլ-կաթիլ թափվում է պատից։ Դրա առաջն առնելու համար Անանիա եպիսկոպոսը առաջարկեց, որ անպատճառ շինվի եկեղեցին ապագայում սպասելիք աւերումից ազատելու համար. բացի դրանից եկեղեցին ունի մի բաւական մեծ շինութիւն, որ սակայն անաւարտ է. այդ շինութիւնը վերջացնելու համար հոգեւոր կառավարութիւնը յատկացրեց եկեղեցական գումարից 730 րուբլի։ Մարդ ակամայ զարմանում է գետաշէնցիների անտարբերութեան վրա. չը նայելով, որ հինգ տարի սրանից առաջ այդ շինութեան փայտեղէնը եւ կտուրը պատրաստած էր, բայց որովհետեւ կտուրը աղիւսով չեն ծածկել, ուստի այդ տարիների ընթացքում գրեթէ բոլոր փայտեղէնը փչացաւ անձրեւի տակ. այժմ փայտեղէն առնելու համար անհրաժեշտ է առնուազն 400 րուբլի»։

—

ՇԻՐԱԿԻՑ մեզ գրում են. «Կենսական պիտոյքների շատ էժանութիւն է. առաջին տեսակի ալիւրի փութը արժէ 1 ր., կարագ իւղի փութը 10 րուբլի, հալած իւղը 12 ր., 100 ձուն 80 կ., 100 աթարը 80 կ.»։

—

ՄԱՂԱՎՈՒԶ գիւղից (Զիւանշիրի գաւառ) մեզ գրում են. «Մեր եւ Մեծ-Շէն գիւղի մէջտեղը 800 դեսեատինաչափ մի ազատ հողաբաժին կար, Շհար-Երի անունով։ Այդ հողաբաժնից 200 դեսիատին յատկացրին դաշտաբնակ մարաղեցիներին, իբրեւ ամառվայ բնակավայր, քանի որ ամառը Մարաղա գիւղի բնակիչները յաճախ հիւանդանում են իրանց գիւղում. Իսկ մնացած 600 դեսիատին արգաւանդ եւ բերրի հողը մի քանի տարի առաջ յատկացրին 40 տուն ռուս գաղթականների։ Սկզբից եկել էին 13 տուն։ Նոր գիւղի դիրքը, փողոցները, եկեղեցու եւ ուսումնարանի տեղերը որոշված էին. Սակայն ոչ միայն նոր գաղթականներ չաւելացան, այլ եւ եղածներից մի քանի տուն թողհեռացան՝ չը նայած գեղեցիկ կլիմայական պայմաններին, հողի յատկութեան եւ ռուս գաղթականներին օգնող ընկերութեան, այլեւ նիստրացիայի եւ տեղական հայ գիւղացիների աջակցութեան։ Հիմա մնում են միայն ութ տուն, որոնք Ջան-Եաթաղի ռուս գաղթականների հետ միասին ունեն մի քահանայ եւ աղօթատուն. քահանան գտնվում է Ջան-Եաթաղում, իսկ աղօթատունը՝ Թարթառում. Այդպիսով վեց հարիւր դեսիատին հողը հիմա գտնվում է Շհար-Երի այդ 8 տուն ռուս գաղթականների տրամադրութեան տակ։ Այժմ նրանք պարապում են բանջարաբուծութեամբ։ Մեր գիւղացիների համար նախանձելի կարել է ասել, օրինակելի բանջարանոցներ ունեն. ցանում են, գլխաւորապէս, կարտոֆիլ, պօմիդօր, սխտորիկ, վարունգ, կաղամբ, սիմինդր, տակ, լոբի եւ այլ կանաչեղէն, այն քան շատ եւ լաւ, որ մեր հարիւր տարվայ գիւղերը՝ չամաչելով եւ նրանց բացասական կողմերը ծաղրելով՝ շատ բաներ նրանցից առնում... Բացի դրանից՝ նրանք այս անցյալ տեղը նոյն իսկ սեխ ու ձմերուկ են ցանում, այգիների սկիզբ էլ են դրել։ Հացաբոյսեր ցանում են հայ գիւղացիների հետ միասին՝ որոշած պայմաններով։ Բայց ցաւալի է, որ խիստ կերպով ջրի պակասութիւն է զգացվում։ Գոյութիւն ունեցող մի երկու փոքր աղբիւրներ հազիւ էին բաւականանում տեղական հայ գիւղացիներին, իսկ հիմա, երբ աւելացել են մարաղեցիները իրանց նախիրով՝ եւ ռուսները, ջրի պակասութիւնը աւելի եւս զգացվում է մանաւանդ երաշտ ժամանակ, ինչպէս ներկայ ամառը։ Ցանկալի է, որ ընդհանուր ուժեր[…] ջրի քեահրիզներ կամ արտեզեան ջրհորներ շինվեն»։

—

ՂՈՒԲԱՅԻՑ մեզ գրում են. «Գիւղատնտեսական Բաշլինջաղեան շրջեց Ղուբայի գաւառը եւ գտաւ Ուզուն-Օբա գիւղում խաղողի որթերի մէջ «անտրակնօզ», անունով հիւանդութիւնը, որ ոչնչացնում է խաղողը։ Այդ պարազիտը ոչնչացնում են ծծումբի միջոցով։ Գործածելու կարգը եւ միջոցը գիւղատնտեսը ցոյց է տուել գիւղացիներին»։

—

ԿԱՐՍԻ գաւառի Թէքնիզ գիւղից մեզ գրում են. «Յուլիսի 18-ին Թէքնիզի եւ մեր մի քանի գիւղերի դաշտերը զոհվեցին կարկտին։ Շնորհիվ մեր Շիրակի մասի գաւառապետ Ջեգգինիձէի սկսել են կարկտահար գիւղերի հողերը արձանագրել՝ իմանալու համար թէ արդեօք ում որքան վնաս է եղել»։

Նա գալիս է Բրիւսելի կօնգրէսից, ուր քիչ առաջ ճառ էր արտասանել. Անկեղծ ցասումով նշաւակել էր մամուլի մի կարգ ներկայացուցիչներին, որոնք յանցաւոր լռութիւն էին պահում Արեւելքում կատարվող սարսափների մասին։ Ճառը յուզել էր բոլոր հանդիսականներին, կանայք լաց էին եղել։

Եւրոպան ունի մի քանի նշանաւոր կին-հռետորներ, որոնց մէջ Սէվէրին, անշուշտ, առաջին տեղն է բռնում։ Լուիզ Միշէլ՝ 70-ական թւականների հերոսուհին՝ շատ է արդէն պառաւել, իսկ Կլարա Ցետկին (գերմանուհի) թէեւ շատ խելօք ու աշող պրօպագանդիստ, բայց չէ կարող Սէվէրինի պէս, ինչպէս ասում են, քաշել իր ետեւից մասսաներին։ Երկու տարի սրանից առաջ Պարիզում գումարված Խաղաղութեան կօնգրէսի մեծ բանկէտին՝ յուզմունքի մի կատարեալ փոթորիկ էր, որ բարձրացրեց Սէվէրին իր մի բաժակաճառով՝ նուիրված փոքր ազգերին։ Հինգ հարիւր հոգի հանդիսականները ոտքի էին կանգնել եւ համակրութեան ցոյցեր էին անում Սէվէրինին։

—

Կօնգրէսը բստ ամենայնի հետերոժեն է։ Նշանաւոր հրապարակախօսների կողքին դուք տեսնում էք հրապարակախօսութեան հետ ոչ մի առնչութիւն չունեցող զանազան դիրեկտորներ ու հրատարակիչներ։ Ազնիւ, անկաշառ մամուլի հետ միասին ներկայացված են՝ «Petit Journal»-ի պէս ապականված թերթեր, որոնք 1895—1896-ի անցքերի միջոցին թիւրքական մեջլիդէից շլացած՝ բարձրաձայն ազդարարում էին, թէ հայերն են հալածողները եւ թէ թիւրքերն են անմեղ զոհերը...

Մամուլի միջազգային կօնգրէսների զբաղմունքները սովորաբար պտոյտ են գալիս պրօֆէսիօնալ հարցերի շուրջը. այդ տեսակ հարցերից են, օրինակ, գրական սեփականութեան պահպանումը, հեղինակի բարոյական իրաւունքների խնդիրը, օրագրութեան պրօֆէսիօնալ ուսուցումը (Enseignement professionel du journalisme), ժուռնալիստի նիւթական ու իրաւական վիճակը զանազան երկրներում եւ այլն եւ այլն։

Այսօր վիճաբանութեան էր դրված առաջնակարգ մի խնդիր. «ինչպէս արդեօք ապահովել գրողի պրօֆէսիօնալ արժանապատուութիւնը՝ մամուլի բանակռիւների միջոցին»։ Ինչպէս անել, որ թերթերը փոխադարձ յարձակումների ժամանակ մնան բստ կարելւոյն փափկանկատութեան սահմանների մէջ. ինչ միջոցներով կարելի է ազդել վիճող կողմերի վրա եւ չափաւորութեան հրաւիրել նրանց։ Ի՞նչպէս սահման դնել որոշ մամուլի սանձարձակ «ազատութեանը»։

Այդ հարցումները հետեւանք են մամուլի այժմեան ընկած դրութեան։ Դժգոհութիւնը ընդհանուր է, բողոքները՝ միահամուռ եւ միակերպ։ Մամուլի մի մասը ստոր է իր կոչումից, նա ձգտում է ամեն միջոցներով շոյել ամբոխի ցած բնազդները, պառակտում ձգել կուսակցութիւնների ու ազգերի միջեւ, սեւացնել հակառակորդին ստայօդ լուրեր հրատարակելով, մերկացնել անհատի մասնաւոր կեանքը եւ այլն եւ այլն։

Դա մի խոր վէրք է, որ յաճախ պատրուակ է ծառայում ռէակցիայի ձեռքին՝ ճնշելու մամուլի ազատութիւնը։

Ինչպէս դարմանել։

Ահա այդ հարցի պատասխանն է տալիս այսօրվայ վիճաբանութեան դրված մի զեկուցում, որի հեղինակն է Վիլհելմ Զինգեր, մամուլի կենտրօնական բիւրօյի նախագահը եւ «Neues Wiener Tageblatt»-ի ծերունի խմբագիրը։

«Ես յաւակնութիւն չունեմ, ասում է զեկուցանողը, մշակել մի կատարեալ օրէնք, որը մի հարուածով վերջ դնէր այդ բոլոր զեղծումներին. բայց աւելորդ չի լինի մի փորձ անել, գէթ օրէնքի սկզբնաւորութիւնը դնել»—եւ դրա համար նա կոչ է անում ազնիւ գրողների համերաշխութեան զգացումներին։ Նա առաջարկում է հիմնել գրողների մի բարձր միջազգային ատեան, որի կոչումը լինէր որոշել մամուլի մէջ բարոյական պարտաւորութիւնները, չափաւորութեան, շիտակութեան, գրական մաքրութեան սահմանները եւ արգելք լինել ցաւալի շեղումներին։ Գոյութիւն ունեցող օրէնքը իրազեկ չը լինելով՝ յաճախ վրիպումներ է անում. պատահում է, որ սովորական ատեանը, չը մտնելով մօտիվների քննութեան մէջ՝ արդարացնում է զրպարտողին եւ դատապարտում մեղադրողին։

Մէկը դաւաճանում է իր պաշտօնակից-գրողին, մի ուրիշը մատնում է խմբագրական գաղտնիքները, մի երրորդը թոյլ է տալիս իրան այնպիսի արարքներ, որոնք սովորական օրէնքին չեն ենթարկվում, բայց գրական էթիկայի տեսակէտից միանգամայն պախարակելի են եւ այլն։ Պրօֆէսիօնալ ատեանը միայն կարող է պատշաճ դատաստան անել. գրողը միայն կարող է դատել գրողին։

Այդ հիմնական նկատումներից է բղխում Զինգերի առաջարկը։ Երկարատեւ վիճաբանութիւններից յետոյ նա ընդունվեց միաձայն։ Որոշվեց կազմել գրողների պրօֆէսիօնալ ատեաններ իւրաքանչիւր երկրում եւ միաժամանակ միջազգային միայուն մի ատեան։ Այդ ատեանները կը միջամտեն ամեն անգամ, երբ պէտք կը լինի պաշտպանել գրողի պատիւը, նրա բարոյական ու նիւթական շահերը։ Մամուլի կենտրօնական բիւրօյին յանձնվեց մշակել այդ հաստատութիւնների մանրամասն նախագիծն ու կանօնադրութիւնը։

Վաղը նիստերը կը շարունակվեն։ Այսօր երեկոյեան զբօսանք է. եղանակները հիւաշալի են, օդը մրսեցնելու չափ զովութիւն է. ընչուան Զուարճալին միացվում է օգտակարի հետ։

Ego

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄՈՒՇԻ ԿԵԱՆՔԻՑ

Մշոյ Նորշէն գիւղի բնակիչներէն Ցովակիմեան Մկրտիչ անուն երիտասարդ մը ինքնաճան յօժարութեամբ 15 տարի առաջ, եկեղեցւոյ օրինաց համաձայն, կը պսակուի Տէր-Մըկրտչեան Ցովսէփի Սօֆիա անուն գեղեցիկ եւ պարկեշտ աղջկան հետ. ասոնց սիրով եւ միաբան ապրելուն ամեն մարդ կը հիանար, ու ամբողջ գիւղացիք աղջկան գերդաստանին ազնուութեան համար իրենց մեծ յարգանք ու պատիւ կուտային: Հարսին ծնողքն ալ այնչափ կը սիրէին ու կը պատուէին նորապսակները, որ իրենց կերածէն անոնց մաս ու բաժին կը հանէին եւ ինչ որ իրենց քով յարգի ու թանկագին էր, անոնց կը նուիրէին:

Նորապսակ ամոլին այսքան սիրով ապրելուն վրա Աստուած ալ ուրախանալով, թափեց անոնց վրայ իր շնորհքը, որով քանի մը տարի այսպէս երջանիկ ապրելէ ետք, ունեցան առոյգ եւ գեղեցիկ երեք մանչ զաւակներ, որոնց ինամքին տուած ինքզինքնին, իրենք զիրենք երկնային դրախտին երջանկութեանը տէր կը կարծէին:

Այր ու կին տասը տարի այսպէս սիրով ու երջանիկ ապրելէ ետք, սիրահարութեան չար ոգի, սատանայի դրդմամբ, շուտով տեսարանը բոլորովին ուրիշ կերպարանք կը ստանայ. այնպէս որ այդ երջանկութիւնը տրտմութեան եւ անմխիթար սգոյ կը փոխուի ու իրենց փոխադարձ սէրն ու գուրգուրանքը ոճրագործութեան կը յանգի:

Համառօտիւ պատմենք տխուր իրողութեան պարագաները:

Նոյն գիւղի բնակիչներէն Գրքոյի Դեղձուն անունով վատահամբաւ այրի կին մը, առն եւ կնոջ այսպէս սիրով ապրելէն նախանձելով, կը ջանայ կերպ կերպ խորամանկութիւններով զանոնք իրարմէ պաղեցնել: Վայրկեան մը առաջ այս փափաքին համնելու խորհրդով՝ նախ կը մտածէ իրբեւ աղախին անոնց տունը յաճախել, այդ միջոցին միամիտ փեսային սիրտը իրեն գրաւելու համար. շարունակ նորանոր հագուստներ կը հագնէր, խարտեաշ ծամերը ճիւղ ճիւղ շինած ուսերուն վրա կը փռէր, ու շպարելով եւ գլուխը գոյնզգոյն եազմաներ փաթթած, անոր դիմացը կելլէր միշտ, սիրահարական գրգռիչ խօսքեր ընելով: Այս կերպով երբ քիչ մը փեսային սիրտը կը յաջողի իրեն քաշել, այնուհետեւ կը սկսի իր ձեռքի աշխատութեամբ եւ ուրիշ կերպով վաստկած ստակներով զաղտնի կերպով նորանոր փայլուն հագուստներ գնել, եւ տեսակ տեսակ ուտելիքներ եւ ըմպելիքներ մատուցանել Մկրտիչին, անոր սէրը աւելի եւս գրաւելու համար: Ցետոյ, որպէս զի Մկրտչի՝ իր կնոջ ցուցուցած գուրգուրանքը մինակ ինք վայելէ, կը սկսի ատելութեան սերմեր ցանել այր եւ կնոջ մէջ, եւ զրպարտութիւններ ընելով, կերպ կերպ խորամանկութիւններ բանեցնելով կը յաջողի քանի մը անգամներ միամիտ եւ արդար հարսը ծեծել տալ: Այնուհետեւ այր եւ կնոջ մէջ ատելութիւնը ալ այնքան տիրած էր, որ Մկրտիչ շարունակ իր սիրելի կինը կը նախատէր եւ կը ծեծէր, ու մինչեւ անգամ տունէն դուրս կը վռնտէր. իսկ եթէ ատով իր վայրագ բարկութիւնը չը կրնար յագեցնել, բուռն զայրոյթով կը յարձակէր հրեշտակի նման գեղեցիկ ու անմեղ աղայքներու վրա, զորս մէկ երկու տարի առաջ համբուրելէ չէր դադրեր:

Կամաց կամաց սէր եւ խաղաղութիւն կը հեռանան այդ տունէն: Մկրտիչ երեսէ ձգելով իր ամուսինն ու զաւակները, կը թողու իր աշխատութիւնը, իր տաւարը, իր արտը, իր գութանը, եւ մինակ իր սիրուհիին հաճոյքն ու փափաքը կատարելու ետեւէ կըլլայ: Ի՞նչ կերպով որ առաջ կը գուրգուրար իր հարազատ ամուսնոյն եւ զաւակներուն վրա, անկէ աւելին կընէր իր սիրուհիին: Կուրանայ Աստուածը, կուրանայ եկեղեցին, կը դրժէ եւ կը լուծէ ամուսնութեան սուրբ կապը, ու մինակ իր սիրահարին ձեռքէն բռնած դաշտեր ու ձորեր կերթայ:

Աստուած որ կը տեսնէ այս ոսոխալի անիրաւութիւնները, նախ իր զաւակները կը մեռցնէ, ապա արտերուն բերքերը կը փճացնէ, յետ այնօրիկ տեսնելով որ իր յամառեալ կամքին վրա կը կենայ, տաւարներ ու ոչխարներն ալ կը սատկեցնէ, ու բոլոր ունեցածը ձեռքէն յափշտակելով, վերջին ծայր աղքատ եւ յուսահատ վիճակի կենթարկէ: Մկրտիչ այս ամենէն փոխանակ ուղղութեան գալու, ընդհակառակն կը շարունակէ իր անպատիւ ընթացքը, եւ սիրուհիին դրդումովը, կերթայ վայրագօրէն կը յարձակի իր կնոջ վրա, բոլորովին աշխարհէս վերցնելու կեանքը անոր, որ իր կեանքին բուրաստանն էր ժամանակաւ: Ապերախտ փեսան եւ անզգամ սիրահարը անգութ եւ աբիւնկզակ մարդոց նման քանի մը օր այս անօրէն խորհուրդնին ի գլուխ հանելու ետեւէ ըլլալով, վերջապէս յունիս 11-ի գիշերվան ժամը 4-ին կը յաջողին, ու չանթահար կայծակի նման երկուքը մէկտեղ թշուառ հարսին վրա կիյնան, եւ մէկ ժամուան մէջ չարաչար տանջանօք խեղդամահ կընեն խեղճ Սօֆիան: Ցունիս 12-ի չորեքշաբթի առաւօտ ոճրագործութեան ցաւալի գոյժը կը տարածուի գիւղին մէջ. լսողները անմիջապէս կը հասկնան թէ սիրուհիին դրդմամբ գործուած է այդ ոճիրը: Ամեն մարդ կը սկսի անէծք կարդալ այր եւ կնոջ մինչեւ ատելութեան սերմեր ցանողին: Ոճրագործութեան լուրը ոստիկանութեան ականջն ալ կը հասնի: Մշոյ փոխմափայլ կառավարիչը Նորշէն գիւղը ղրկելով քաղաքապետական բժիշկը, քննել կուտայ եւ կը հասկնայ թէ իրօք խեղդամահ ըրած են խեղճ հարսը: Անգութ սիրուհին ասոնք բոլոր ընելու կը յաջողի. սակայն հիմա տեսնենք իր փափաքին ալ պիտի կարենայ հասնիլ թէ ոչ:

Ոճրագործութենէն յետոյ Մկրտիչ մէյ մը Աստուծոյ ահեղ դատաստանէն եւ մէյմըն ալ Օսմանեան դատարաններու արդարադատ վճռոյն համեմատ 15 տարուան բանտարկութեան դատապարտուիլը աչքի առջեւ բերելով, սիրուհին երեսէ ձգած, դիւահարի պէս գետնի հողեր կը վերցնէ ու գլխուն վրա կը լեցնէ, եւ ինք իր միս խածատելով հազար եղուկ ու վայ կը կարդայ օրն ի բուն. սակայն ինչ օգուտ. եղածը եղեր լմնցեր էր:

«Սուրհանդակ»

ՆԱՄԱԿ ԹՈՒՐՔԻԱՅԻՑ

Տրապիզոն, յուլիսի 29-ին

8—10 ամիս առաջ տեղս խրկուած առաջնորդական տեղապահ Տ. Եզնիկ վարդապետ յաջողեցաւ առաջնորդ ընտրուիլ իր քանի մը արբանեակներուն շնորհիւ: Սակայն մեր աբեղայ հայր սուրբին փառասիրութիւնը ատով իր կատարեալ գոհացումը չը ստացաւ, հարկ էր որ եպիսկոպոսութիւնն ալ ձեռք ձգէր, զի առանց ընդունակ հող կեանքին մէջ գտնելու չէր երբէք: Բայց ատոր հասնելու համար հարկ էր գոնէ ցոյց մը ընել ամբոխին աչքին փոշի փչելու. խորհեցաւ եւ ըրաւ գիւտը. ձեռնարկեց եկեղեցիի մը շինութեան. ժողովուրդը որ ուտելու հաց չունի, պիտի շինէ եկեղեցին 40,000 րուբլիով. սակայն անշուշտ 40,000-ի անունով սկսած գործը մեզի պէս համայնքներու մէջ 60,000-ով ալ չը գոցուիր, սակայն դրամը ո՞վ պիտի տայ:

Վարդապետը հանգանակութեան ձեռնարկեց. այր մարդիկ արձանագրուեցան 8000, իսկ կանայք ալ նոյնքանի մօտ գումար մը, ուրեմն 16,000 րուբլին թղթի վրա—ապահովուած է: Ենթադրենք թէ գանձուի այդ գումարը, մնացեալ 40,000—44,000 րուբլին ո՞վ պիտի տայ: Այս մասին ցոյց տրուած փութկոտութիւնը շատ նշանակելի է, զի առանց յարմար առ.թ երբէք ձեռք չէր անցներ: Տրապզոնցին ունէր իր եկեղեցին, որը իրեն կը գոհացնէր. միայն Զատկի օրը քիչ մը աւելի կըլլար բազմութիւնը ու ատիկա պատրուակ բռնելով է, որ սկսան եկեղեցիին շինութիւն, որուն համար գանձուած դրամ կայ սնտուկը հազիւ 2000 րուբլի: Զը մոռնամ ըսելու, որ ճարտարապետ ալ չեն հրաւիրած. մեր հայր սուրբը եկեղեցու բեմէն յայտարարեց թէ այդ պաշտօնն ալ ինք ստանձնած է, զի ինքը գիտէ եղեր թէ ո՛ւր կը շինեն խորանը, աւանդատունը եւ դուռը, եւ ո՛ւր կը կանգնեցնեն զանգակատունը: Մինչեւ երբ պիտի տառապինք ասանկ ապիկար ու փառասէր կղերականներու ձեռքը:

Մեղքը չէ որ աղքատացած, փշրտուած ժողովուրդ մը կը մղեն իր ունեցած շատ քիչն ալ առ այժմ պէտքը անհրաժեշտ չեղած շէնքի մը շինութեան տալու. սակայն խնդիրը եկեղեցին շինել չէր, այլ սկսել, զի գործը հիմքը դրուելէն անդին չի անցնիր, ու այդքանով ալ արդէն կարժէ որ մեր վարդապետը ծայրագոյն վարդապետ, եպիսկոպոս դառնայ, իսկ եկեղեցիին շինութիւնը կը մնայ իր տեղը, քանի որ առանց դրամի չի շինուիր այն, եւ դրամն ալ չը կայ: Եթէ արտասահմանի մէջ գտնուած հայ միլիօնատէր մը մտքէն անցնէր բարիք մը ընել հասարակութեան, անշուշտ չը պիտի մտածէր տրապիզոնցիին մէկ քմահաճոյքին գոհացում տալ, քանի որ տասնեակ հազարներով որբեր հաց ու ուսում կաղաղակեն անդին:

**

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

Թէհրան, յուլիսի 16-ին

Այսօր առաւօտեան, ժամը $7^{1}/_{2}$-ին, Սաբզի-Մէյդանում, որ գտնվում է քաղաքի կենտրոնում, 2 հոգի պարսիկ գլխատեցին, մէկը Իսախան անունով, միւսը Աբբաս-բէկ:

Եթէ ուզենանք մանրամասն նկարագրել, շատ երկար կը լինի, ուստի համառօտ կերպով կը ծանօթացնենք ընթերցողներին սպանութեան պատճառի հետ:

15 օր սրանից առաջ մի 8—9 տարեկան աղջիկ է կորչում. երեք օրից յետոյ գտնում են կորածի դիակը, բայց ինչ ցաւալի եւ սրտաճմլիկ տեսարան է ներկայանում ամբոխի առջեւ. աղջկայ երեսի կաշին մաշկած, ձեռքերը դաստակից կտրած, մազերը խուզած եւ այլն: Իսկոյն յայտնում են ոստիկանութեան եւ քաղաքապետին, իսկ միւս կողմից որոշ մարդիկ հետամուտ են լինում եւ վերջապէս երկար խուզարկութիւններից յետոյ՝ բռնում են Իսախանին եւ չարաչար տանջում: Նա խոստովանում է, որ իր կնոջ գործերն են եւ ինքը լաւ տեղեկութիւն չունի: Գնում են բռնելու կնոջը. նա արդէն գուշակելով հասնող վտանգը, կուլ է տալիս մի խոշոր կտոր աֆիօն. նրան եւս տանում են դատարան եւ ենթարկում քննութեան, բայց կինը ուրանում է: Նրան չեն հաւատում: Նախ փորձում են առանց ծեծի խոստովանեցնել: Ցետոյ գցում են մի մեծ տոպրակի մէջ, բերանը կապում են եւ բաւական ծեծելուց յետոյ՝ տեսնում են, որ կինը չէ շարժվում այլ եւս. տոպրակի բերանը բաց են անում եւ տեսնում են, որ կինը արդէն մեռած է:

Նորից սկսում Իսա-խանին ծեծել, տանջել, մինչեւ որ խոստովանում է ուղիղը՝ ասելով, թէ Աբբաս անունով մի կառապան բռնաբարել է աղջկան, աղջիկը այդ նոյն ժամանակ մեռել է, իսկ մեռնելուց յետոյ արել են այն, ինչ որ վերեւ յայտնի է ընթերցողներին, եւ թէ ինքն է եղել աղջկայ դիակը փողոց գցողը:

Սկսում են փնտռել Աբբաս-բէկին: Սա էլ պատահած դէպքի գիշերվայ առաւօտը՝ Թէհրանից մեկնում է դէպի Արաղ կոչված քաղաքը, որը 6 օրվայ ճանապարհ է: Շուտով կառավարութեան քաղաքից դուրս ճանապարհներին ունեցած պահապան ձիաւորներից 12 հոգի ուղեւորվում են յիշեալ քաղաքը, որոնք բռնում են Աբբաս-բէկին եւ բերում Թէհրան: Քննութիւնը սկսվում է նորից: Նորեկը ուրանում է, ասելով, թէ երբեք այդ գործից տեղեկութիւն չունի: Սրան էլ սկսում են ծեծել եւ տանջել. 5 օր շարունակ տանջելուց եւ օրական մի քանի հազար փայտի հարուածներ ոտքերի տակին խփելուց յետոյ, վեցերորդ օրը խոստովանում է, որ ճիշդ է, ինքն է եղել յանցանքի պատճառը: Եւ եղելութիւնը պատմում է այսպէս: Իսա-խանի կինը, չը գիտեմ ինչ միջոցով եւ որտեղից գտնում է այդ աղջկան. դժբաղդաբար, նոյն գիշերը Աբբաս-բէկը հարբած գնում է Իսախանենց տուն, տեսնում է աղջկան եւ մի որոշ գումարով համոզում է Իսա-խանի կնոջ, որպէս զի սա իրան մերձաւորացնէ աղջկայ հետ: (Իսա-խանը եւ իր կինը յայտնի էին իրանց կեղտոտ եւ ստոր վարքով տարիներից ի վեր): Դրանից յետոյ խնդիրը արդէն պարզ է ամենքին:

Վերջապէս հանդիսաւոր կերպով երկու դատապարտվածներին դուրս բերին, ամեն մէկը մի միակի շալակին եւ տարան որոշված տեղը: Մօտ 150 հոգի զինուորներ եւ զանազան պաշտօնեաներ գնում էին շարքով աջ եւ ձախ կողմերից, երաժիշտների խումբը առաջից, իսկ ամենից առաջ գնում էր ոստիկանապետը:

Տեղ հասնելուն պէս երկուսի վիզն էլ կտրեցին, բայց ոչ բոլորովին, այլ միայն շնչափողերը, իսկ դիակները մնացին ամբողջ օրը, մօտ 11—12 ժամ: Հետաքրքրվողների թիւը չէր պակասում, մարդիկ իրար հրելով՝ աշխատում էին ականատես լինել. զինուորները չէին կարողանում թէ ծեծելով, թէ հայհոյելով եւ թէ ջուր շաղ տալո՛վ ամբոխի առաջն առնել: Կանայք ցատկում էին սպանվածների վրայից եւ վերցնում արիւնից. Ես հետաքրքրվելով՝ հարցրի մի պարսկից, թէ ինչ մտքով են այդ անում. Նա պատասխանեց՝ թէ չբերբ կանայք այդպէս են անում, որպէս զի երեխայ ունենան:

Ց. Մ.

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Իտալական մաֆֆիայի ղեկավար, պատգամաւոր Պալիցցոլոյի դատը, որ այնքան աղմուկ հանեց ժամանակին, վերջապէս մօտ օրերումս աւարտվեց երկար ամիսների քննութիւնից յետոյ: Ժամանակին մենք հաղորդել էինք, որ սիցիլիական բանկի դիրեկտոր Նոտարբարտոլոյի սպանութիւնը երկար ժամանակ մնում էր անպատիժ, որովհետեւ ոչ ոստիկանական եւ ոչ դատական իշխանութիւնները չէին համարձակվում ձեռք բարձրացնել այդ սպանութեան հեղինակի, պատգամաւոր Պալիցցոլոյի վրա, որ «սիցիլիական մաֆֆիայի հզօր թագաւորն» էր: Միայն սպանութեան զոհի ազգականների, մամուլի եւ մի քանի պատգամաւորների երկար եւ յամառ ջանքերի շնորհիւ՝ յանցաւորը ենթարկվեց դատաստանի: Գործը նախ քննվում էր Միլանում, բայց յետոյ կառավարութիւնը ստիպված եղաւ տեղափոխել նրան Բօլօն, ուր նա քննվում էր կէս տարուց աւելի եւ ուր վերջնականապէս պարզվեց մաֆֆիայի կազմակերպութիւնը, Պալիցցոլոյի դերը, որպէս այդ գաղտնի ընկերութեան պետի, նրա մասնակցութիւնը Նոտարբարտոլոյի սպանութեան մէջ, այնպէս էլ նրանից առաջ կատարված ուրիշ սպանութիւնների մէջ: Բօլօնի դատարանը, յանցաւոր ճանաչելով Պալիցցոլոյին երկու սպանութիւնների մէջ, նրա գործակից Ֆօնտանին՝ Նոտարբարտոլոյի սպանութեան մէջ, միւս գործակից Տրապանիին՝ մի ուրիշ Միչելէի սպանութեան մէջ, դատապարտեց նրանցից իւրաքանչիւրին 30 տարվայ բանտարկութեան: Դատավճիռը խոր տպաւորութիւն թողեց թէ հասարակութեան եւ թէ դատապարտվածների վրա:

—Անցեալ շաբաթ ֆրանսիական մինիստր-նախագահ Կոմբ ընդունեց Պարիզի քաղաքային խորհրդի նախագահ Էսկիւդիէին, որի նպատակն էր մի քանի բացատրութիւններ ստանալ կառավարութիւնից կրօնական միաբանութիւնների ուսումնարանների փակման առիթով: Ուշադրութեան առնելով այն լարված յարաբերութիւնները, որ կան կառավարութեան եւ Պարիզի քաղաքային խորհրդի մէջ, որի անդամների մեծամասնութիւնը բաղկացած է նացիօնալիստներից, բացատրութիւններ խնդրելը կըրում էր բողոքի ձեւ: Մինիստր-նախագահի հետ ունեցած իր խօսակցութեան հետեւանքների մասին՝ Էսկիւդիէ նոյն օրը հաղորդեց Պարիզի քաղաքային խորհրդին, որը ապա կայացրեց հետեւեալ որոշումը. «Խորհուրդը, ցաւելով այն մասին, որ դէկրէտի հեղինակները ուշք չեն դարձրել նրա հետեւանքների վրա, որոնցից տուժել կարող են Պարիզի երեխաները՝ կարող է միայն արձանագրել ցաւալի իրողութիւնը՝ ֆիզիքական հնարաւորութիւն չունենալով նոր ուսումնարաններ բանալու այն բազմաթիւ աշակերտների համար, որոնք պէտք է դուրս մնան հոգեւոր ուսումնարանների փակման պատճառով»:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

1 օգոստոսին

ԿԱՐՍ: Տեղի ունեցաւ գիւղատնտեսական կարիքներին վերաբերեալ կոմիտէտի առաջին նիստը:

ՆԻԺՆԻ-ՆՈՎԳՈՐՈԴ: Վեստկայի կտաւատի ապրանքները ծախվեցին չափազանց բարձր գընով. գլխաւոր քանակութիւնը արտասահման տարվեց, սանրված կտաւատը 6 ր. արժէ պուդը Նիժնի կայարանում, առաջին տեսակի կաժը 4 ր. 60 կոպէկ, սպիտակ եւ սեւ բուրդը ծախվեց 21-ական րուբլով. լաւ են ծախվում մօսկատէլնի ապրանքները:

ԽԱՐԿՈՎ: Պոլիցիմէյստէր Բէզգօնովի առողջական դրութեան մէջ փոփոխութիւններ դէպի վատը տեղի չեն ունեցել. տաքութիւնը բնական է:

ՊԵԱՏԻԳՈՐՍԿ: Օգոստոսի 1-ից կովկասեան հանքային ջրերում սկսվում է աշնանային սէզօն վաննաների եւ բնակարանների պակասեցրված գներով. ամառնային սէզօնում 22,000 հիւանդներ կային: Եղանակը նպաստաւոր է բժշկութեան համար:

ՐՕՍԿՕՖՖ: Ցուլիսի 30-ին Մօրլէ եկաւ հետեւակ զնդի մի վաշտ, հրացաններով եւ սուիններով, ուժով փակել տալու համար հոգեւոր համայնքը: Համայնքի դպրոցի առջեւ գտնվող հրապարակը գրաւված էր ամբոխով, որի մէջ գտնվում էր պատգամաւոր կոմս Մէն. Նա բողոք յայտնեց փակման վերաբերեալ դէկրէտների դէմ եւ խնդրեց հրամանատարին հանել սուինները հրացաններից, հրամանատարը հեռացրեց վաշտը, ինքն բացեց դուռը եւ խնդրեց քոյր—դաստիարակչուհիներին զիջանել ուժին. աբեղուհիները, ամբոխի ողջոյնի աղաղակների ուղեկցութեամբ, մտան եկեղեցին:

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԷԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

(Ժամերը նշանակված են Պետերբուրգի հաշւով, փակագծում Թիֆլիսի հաշւով)

Արագ գնացք Թիֆլիսից—Բագու շաբաթը մէկ անգամ ուրբաթ օրերը դուրս է գալիս առաւօտեան 10 ժամ 15 րոպ. (11 ժ. 49 ր.), հասնում է Բագու գիշերվայ 12 ժամ 11 ր. (1 ժ. 9 րոպէին)։

Արագ գնացք Բագուից—Թիֆլիս դուրս է գալիս ուրբաթ օրերը գիշերվայ 12 ժամ 52 րոպէ (1 ժ. 50 ր.), հասնում է Թիֆլիս ցերեկվայ 2 ժ. 45 ր. (3 ժ. 43 ր.)։

Արագ գնացք Թիֆլիսից—Բաթում ամեն օր դուրս է գալիս առաւօտեան 6 ժ. 45 ր. (7 ժ. 43 ր.) հասնում է Բաթում երեկոյեան 5 ժ. 2 ր. (6 ժ.)։

Արագ գնացք Բաթումից—Թիֆլիս ամեն օր դուրս է գալիս երեկոյեան 10 ժ. 10 ր. (11 ժ. 8 ր.), հասնում է Թիֆլիս առաւօտեան 9 ժ. 4 ր. (10 ժ. 2 ր.)։

Փոստատար գնացք Բագուից դուրս է գալիս երեկոյեան 9 ժ. 22 ր. (10 ժ. 20 ր.), հասնում է Թիֆլիս ցերեկվայ 3 ժ. 56 ր. (4 ժ. 54 ր.), դուս է գալիս Թիֆլիսից երեկոյեան 5 ժ. 9 ր. (6 ժ. 7 ր.), հասնում է Բաթում առաւօտեան 5 ժ. 40 ր. (6 ժամ 38 րոպէին)։

Մարդատար գնացքը Բագուից դուրս է գալիս ցերեկվայ 2 ժ. 27 ր. (3 ժ. 25 ր.), հասնում է Թիֆլիս առաւօտեան 7 ժ. 39 ր. (8 ժ. 37 ր.), դուրս է գալիս Թիֆլիսից առաւօտեան 8 ժ. 29 ր. (9 ժ. 27 ր.), հասնում է Բաթում երեկոյեան 8 ժ. 30 ր. (9 ժ. 28 ր.)։

Փոստատար գնացքը Բաթումից դուրս է գալիս գիշերվայ 11 ժ. 5 ր. (12 ժ. 3 ր.), հասնում է Թիֆլիս ցերեկվայ 11 ժ. 34 ր. (12 ժ. 32 ր.), դուրս է գալիս Թիֆլիսից ցերեկվայ 12 ժ. 36 ր. (1 ժ. 34 ր.), հասնում է Բագու առաւօտեան 6 ժ. 16 ր. (7 ժ. 14 ր.)։

Մարդատար գնացք Բաթումից դուրս է գալիս առաւօտեան 7 ժ. 5 ր. (8 ժ. 3 ր.), հասնում է Թիֆլիս երեկոյեան 6 ժ. 39 ր. (7 ժ. 37 ր.), դուրս է գալիս Թիֆլիսից երեկոյեան 7 ժ. 24 ր. (8 ժ. 22 ր.), հասնում է Բագու ցերեկվայ 12 ժ. 5 ր. (1 ժ. 3 ր.)։

Փոստատար գնացք դուրս է գալիս Թիֆլիսից դէպի Կարս երեկոյեան 8 ժ. 30 ր. (9 ժ. 28 ր.). հասնում է Սանահին 1 ժ. 35 ր. (2 ժ. 33 ր.), Ղարաքիլիսա գիշերվայ 3 ժ. 32 ր. (4 ժ. 30 ր.), Ալեքսանդրոպոլ առաւօտեան 7 ժ. 17 ր. (8 ժ. 15 ր.), Կարս ցերեկվայ 11 ժ. 1. (11 ժ. 59)։

Փոստատար գնացք Կարսից դուրս է գալիս ցերեկվայ 4 ժ. 57 ր. (5 ժ. 55 ր.), հասնում է Ալեքսանդրոպոլ երեկոյեան 8 ժ. 5 ր. (9 ժ. 3 ր.), Ղարաքիլիսա 11 ժ. 42 ր. (12 ժ. 40 ր.), Թիֆլիս առաւօտեան 6 ժ. 20 ր. (7 ժ. 18 ր.)։

Խառն գնացք Թիֆլիսից դուրս է գալիս ցերեկվայ 2 ժ. 15 ր. (3 ժ. 13 ր.), հասնում է Ղարաքիլիսա 9 ժ. 30 ր. (10 ժ. 28 ր.) Ալեքսանդրոպոլ գիշերվայ 1 ժ. 25 ր. (2 ժ. 23 ր.)։

Խառն գնացք Ալեքսանդրոպոլից դուրս է գալիս առաւօտեան 5 ժ. 25 ր. (6 ժ. 23 ր.), հասնում է Ղարաքիլիսա առաւօտեան 8 ժ. 35 ր. (9 ժ. 33 ր.) և Թիֆլիս ցերեկվայ 3 ժ. 37 ր. (4 ժ. 35 րոպէին)։

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Բ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)

Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից։

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝

Բ. Ա. Նաւասարդեան—11—12 ժ. վիրաբուժութեան, վեներական (սիֆիլիս) և միզասեռ. հիւանդ.

Ն. Ի. Գզելիեվ—12—1 ժ. ականջի, քթի և կոկորդի հ.

Զ. Ի. Բաբանասեանց—11—12 ժ. կանանց և երեխայոց հիւանդ.

Գ. Ա. Թարխանեանց—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հ.

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

Ն. Ի. Գզելիեվ—6—7 ժ.

Գ. Ա. Թարխանեանց—7—8 ժ. ներքին և երեխայոց հ.

Բ. Ա. Նաւասարդեան—7½—8 ժ.

Վճարը 50 կ. չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։

Օ. Տ. Առվանիտակի—տանը. ծաղկահատ և բըժըշկական մարմնամարզ. դիմել 11—1 ժ.։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝

Բժշկապետ ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ

ԲԺԻՇԿ

Բ. ՕՀԱՆԵԱՆ

ՇՈՒՇՈՒՄ

Յուլիսի 1-ից ընդունում է աչքի հիւանդութիւններ ունեցողներին, ամեն օր։

5—5

ԲԱԳՒՈՒՄ

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՊԱՐՏԷԶ

ՕՐ. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ

տեղափոխվեց Արմեանսկայա փողոց, տ. Կրասիլնիկեանի, հայոց եկեղեցու դիմաց։

4—4

Ներսեսեան հոգեւոր դպրոցի վարչութիւնը սրանով յայտարարում է, որ նորեկ աշակերտների քննութիւնները սկսվելու են օգոստոսի 26-ին։ Նորեկ աշակերտներ պարտաւոր են ներկայացնել ծննդեան վկայական (իսկական եւ ոչ քաղուածք) եւ ծաղկի պատուաստման վկայական։ Առանց վկայականների նորեկ աշակերտները քննութեան չեն ենթարկվի։

Տեսուչ՝ Ս. Բալադեան

1—3

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ ԵՄ

հայերէն սրբագրութիւններ եւ արտագրութիւններ

Դիմել՝ Тифлисъ, противъ Артистическаго театра, магазинъ обуви Сафарова.

1—1 Айрапету Бабурянцъ

Վկայեալ Ճարտարապետ

կը խնդրէ պաշտօն օգնական ճարտարապետի կամ Dessinateur-ի, շինարարական մասնաւոր ընկերութեանց մէջ եւ կամ ճարտարապետի մօտ։

Խորին յարգանքով՝ Կարօ Պալեան

Հասցէն՝ Garo Balian. Architecte. SOFIA, Bulgarie. 1—4

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Լ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

վերադառնալով Թիֆլիս, ընդունում է հիւանդներին առաւօտեան ժամը 9-ից մինչեւ 7-ը երեկոյեան։

Սօլօլակսկայա փողոց, տուն Միրզօեվի, № 6։

Լոյս տեսաւ

ԼԷՕ

ՅՈՎՍԷՓ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

ԱՐՂՈՒԹԵԱՆ

Կենսագրական-պատմական տեսութիւն

Չորս պատկերով (Յովսէփ կաթ. Արղութեան, Կայսրուհի Եկատերինա II, իշխան Գ. Պոտեմկին, կոմս Յովհաննէս Լազարեան)։

ԳԻՆՆ Է 60 ԿՈՊԷԿ

Ծախվում է «Մշակի» Խմբագրատանը։ Հասցէն. Тифлисъ, редакція газ. «Мшакъ».

Պետերբուրգի Օբուխովսկի հիւանդանոցի օրդինատոր

ԲԺԻՇԿ

Մ. Ի. ՄԷԼԻՔ-ԲԱԲԱԽԱՆԵԱՆՑ

ընդունում է ներքին, կանանց (գինեկոլոգիական մասսաժ) եւ ջղային հիւանդների. ամենայն օր, ժամի 11-ից—1 առաւօտեան, 5—7 երեկոյեան

Հասցէն՝ Գօլօվինսկի պրօսպէկտ, տ. № 39, Պօնդօեվի, Եսիկօլօպօվի դեղատան մօտ։

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Լ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

վերադառնալով ընդունում է հիւանդներին առաւօտեան ժամը 9-ից մինչեւ 7 երեկոյեան։

2—3

Դուրս եկաւ մամուլի տակից

ԴԱՍԱԳԻՐՔ ԿՐՕՆԻ

երկրորդ գրքոյկի երկրորդ մասը

ՆՈՐ ՈՒԽՏԻ ՍՈՒՐԲ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

աշխատասիրութիւն

ԵԶՆԻԿ ԱԻԱԳ ՔԱՀ. ԵՐԶՆԿԵԱՆԻ

4—5

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ

ՊԱՐՍԻՑ ԾՈՑԻ

ԶԷՅԹՈՒՆԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԲՈՒՇԻՐՈՒՄ

(Հիմնված 25 տարուց ի վեր)

Հաղորդում է մանրամասն տեղեկութիւններ Պարսից ծոցի առեւտուրի մասին, ունի ներկայացուցիչներ հարաւային Պարսկաստանի նշանաւոր կենտրոններում, ընդունում է յանձնարարութիւններ, գնում եւ վաճառում է ապրանքներ, փոխադրում է Եւրոպայից Պարսկաստան եւ Պարսկաստանից Եւրոպա, դիւրամատչելի պայմաններով.—Հասցէն. Zeytoon C. G. Buchire Persian-Gulf.

40—100

Открыта подписка

на ежедневную (не исключая понедѣльниковъ) газету политической и общественной жизни и литературы

„Бакинскія Извѣстія“

ПРОГРАММА ГАЗЕТЫ: Дѣйствія и распоряженія Правительства; Телеграммы; статьи по разнымъ вопросамъ. Хроника мѣстная, общая и иностранная. Корреспонденціи; обзоръ печати Фельетоны; Судебный отдѣлъ. Нефтяное и горное дѣло. Смѣсь; Справочный указатель.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА: По 1-ое января 1903 г. съ доставкою въ Баку и пересылкою въ другіе города—3 р., на 3 мѣсяца—2 р. и на одинъ мѣсяцъ—1 руб.

ТАКСА ЗА ОБЪЯВЛЕНІЯ: За строку петита или мѣсто занимаемое ею впереди текста 10 к., а позади текста—7 к. Многократныя объявленія по соглашенію.

Редакція и контора изданія: пассажъ Шагиданова.

Первый номеръ выйдетъ въ свѣтъ четвертаго августа.

1—3 Редакторъ-издатель **Н. А. Гриневъ.**

Պատիւ ունեմ յայտնելու պ. պ. վաճառականներին, որոնք կը կամենային գործ ունենալ ՎԱՐՇԱՎԱՅԻ հետ, որ ես վաղուց արդէն վերաբնակված լինելով Վարշավայում, յանձն եմ առնում եւ կատարում եմ ամենայն տեսակ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Եւ իմ բազմամեայ հմտութեամբ առեւտրական ասպարէզում օգտաւէտ կարող եմ լինել դիմող վաճառականներին, որոնց խնդրում եմ դիմել ինձ հետեւեալ հասցէով.

ВАРШАВА, Медовая 17, кв. 33. Минасу Яргулову. (Վ. Հ.) 7—50

ЛѢСОПИЛЬНЫЙ ЗАВОДЪ

Аршалуйсъ, бывшій Ананова,

Михайловскій просп., № 68, въ Тифлисѣ.

ПРОДАЖА сухихъ лѣсныхъ матеріаловъ разныхъ породъ: сосновыхъ, еловыхъ, карагачевыхъ, липовыхъ, ольховыхъ, кленовыхъ, чинаровыхъ, орѣховыхъ, дубовыхъ и ясеневыхъ досокъ, балокъ и реекъ, также багдадки и барезовые дручки. Принимаются заказы по умѣреннымъ цѣнамъ. (Վ. Հ.) 3—10

Տպագրված է եւ շուտով լոյս կը տեսնէ

ԼԷՕ

ՍՏԵՓԱՆՈՍ ՆԱԶԱՐԵԱՆՑ

Մանրամասն կենսագրութիւն, լուսաբանված գրական-պատմական տեսութիւններով.

Երկուհատոր, մօտ 650 երես, բազմաթիւ (25-ից աւելի) պատկերներով (Նազարեանց եւ նրա ժամանակակիցները, „Հիւսիսափայլի“ գլխաւոր աշխատակիցները, Նազարեանցի ֆակսիմիլէն, գերեզմանը, „Հիւսիսափայլի“ խմբագրատունը)։

Բացված է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ։

Բաժանորդագինն է 1 ՌՈՒԲԼԻ, իսկ ճանապարհածախսով 1 ՌՈՒԲԼԻ 35 ԿՈՊԷԿ։

Լոյս տեսնելուց յետոյ գինը կը բարձրացնվի։

ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՏՈՐԸ ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ ԵՒ ԲԱԺԱՆՎՈՒՄ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐԻՆ

Վերադիր վճարով բաժանորդագրութիւն չէ ընդունվում։

Բաժանորդագրութիւնը ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ընդունվում է «Մշակի» խմբագրատանը եւ «Գուտենբէրգ» գրավաճառանոցներում։ ԲԱԳՒՈՒՄ առանց ճանապարհածախսի բաժանորդագրութիւն ընդունվում է Սամսոն Յարութիւնեանի գրավաճառանոցում։ Միւս քաղաքներից դիմում են. Тифлисъ. Редакція „Мшакъ“.

Ցիւանեների միւնիատրի բոյլտուրեամբ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

(Баку, Прачешная, домъ Теръ-Ованесова)

Կուրսերի նպատակն է տալ ունկնդիրներին մասնագիտական—առեւտրական կրթութիւն եւ պատրաստել հմուտ հաշւապահներ։ Ուսարողները ստանում են ատտեստատներ։ Կուրսերում աւանդվում են՝ 1) Առեւտրական թուաբանութիւն եւ թուաբանութիւն համրիչի վրա. 2) Հաշւապահութիւն՝ արդիւնաբերական-գործարանական, առեւտրական եւ բանկային. 3) Առեւտրական թղթակցութիւն. 4) առեւտրական տնտեսագիտութիւն։ 5) Առեւտրական եւ մուրհակային օրէնքներ. 6) Գեղագրութիւն եւ արագագրութիւն (ուղղումն ձեռագրի)։

Ընդունելութիւնը՝ սեպտեմբերի 1-ից ամեն օր՝ կուրսերում։ Կուրսերի կանոնադրութիւնը (уставъ) եւ մանրամասն ծրագիրը—տրվում եւ ուղարկվում են ձրիաբար։ Օտարաքաղաքացիները դիմում են՝ БАКУ, учредителю коммерческихъ курсовъ А. И. Теръ-Каспарову.

9—25

Дозволено Цензурою, Тифлисъ, 1 Августа 1902 г.

Электропечатная Груз. Издат. Т—ва. Б.-Ванкская ул.